

Alaprajz

A siker árnya

Csapdák, ziccerek, kihívások

New York, Stop!

Építészkongresszus
– negyedszer

Téma: családi ház

Kopilit-üveg ház

Szellemi egységből
kimetszett ház

Rákosiról és az elszalasztott
argumentumról
az elefánt kapcsán

2

14. évfolyam
2007. március–április
Ára: 745 Ft
HU ISSN 1417-6939

Kopilit-üveg-ház

Kísérleti lakóház Matosinhosban, Porto, Portugália

Portugália északi országrészének központjaként számon tartott Porto nem csak boráról és tengeri kikötőjének szépségéről ismert. E város a hazája a világhírű mesternek, Álvaro Sizának, aki a portugál építészetet nemzetközi rangra emelte munkásságával a nyolcvanas évekre.

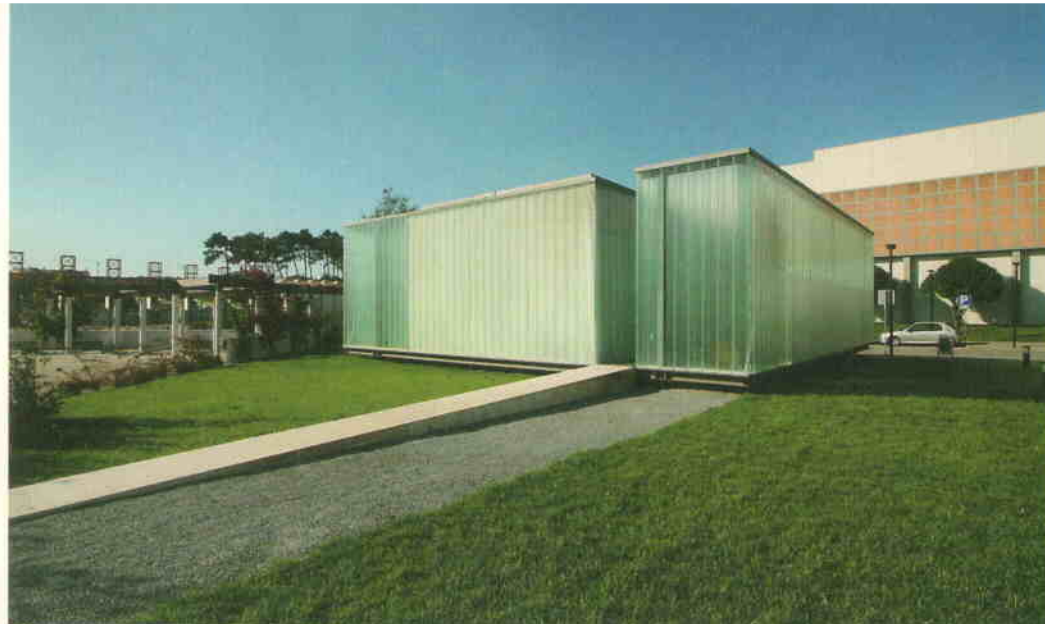
Vukosavljev Zorán

Ma is meghatározó alakja mellett már nemzedékek sora bizonyította az ezredfordulón e kis európai nemzet építészetének megújuló-képességét és kreativitását. A modernizmus szellemisége a kortárs trendekkel ötvöződik az új építészgeneráció munkáiban.

A középgenerációhoz tartozó, építészteoretikusként is ismert Cannatá-Fernandes páros kísérleti munkája a hely-nélküliség ezredvégi érzetével az anyag pártosát állítja párhuzamba. Megközelítőleg 4000 évvel ezelőtt felfedeztek egy különleges anyagot, mely az építést idővel alapjaiban megváltoztatta. Bár Plinius ókori történetíró föníciai

hajósok homokos tengerparton rakott táborüzének legendájához köti az üveg megjelenését majd kereskedelmük általi gyors elterjedését, de emléktárgyak alapján megállapítható, hogy Mezopotámiában már 2000 évvel korábban készítettek üveggyöngyöket. Egyszerűbb üveg-edények, majd díszes urnák jelentették az anyag elterjedését,

Kr. e. 1500 körül azonban már dísz tárgyakat és gazdagon dekorált termékeket hoztak létre Egyiptomban. Az üveg nemes anyag voltát mi sem bizonyítja jobban, minthogy Kr. e. 332-ben Nagy Sándor manufaktúrát alapított Alexandriában. Az üveg építészeti alkalmazása még sokat váratott magára. A európai vezető kultúrák

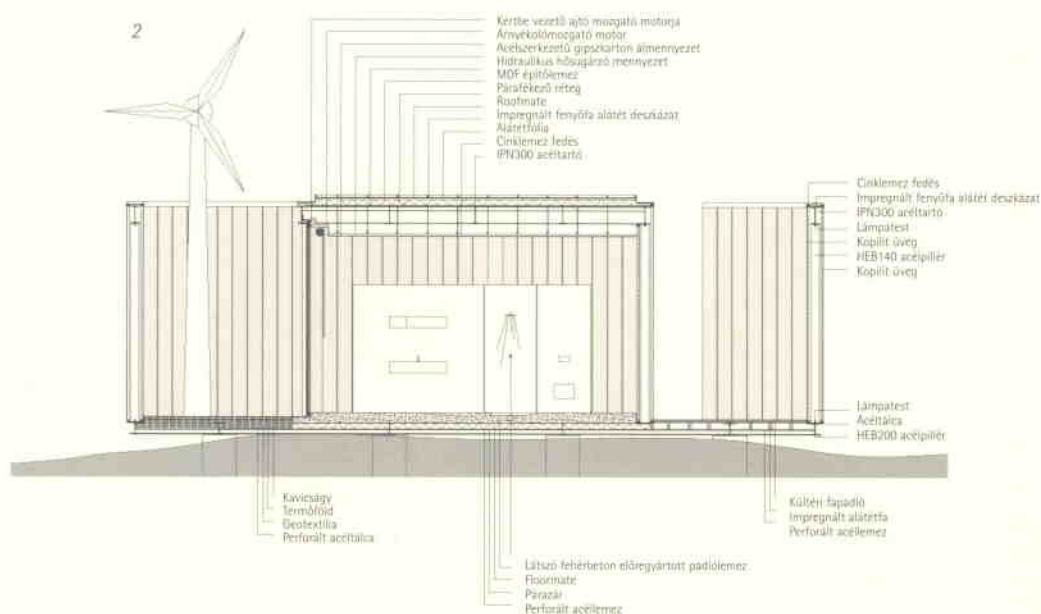
1. Kompakt forma, egynemű anyagkezelés, jól tagolódó funkcionalitás

2. Keresztmetszet az épület fő terein át

3. A funkcionális térrészeket bútorszerűen kezelt elemek határolják le

északra tolódása indította el azt a fejlődést, ami az üveget épületszerkezetként vezeti be az építészettörténetbe, hiszen a mediterránum kultúráiban még nem volt szükség az épített belső tér védelmére az időjárás viszontagságaitól. Természetesen az üveg művészi alkalmazása meghatározta az adott korszakok építészeti megjelenését: a bizánci üvegmozaikok csillogó faldíszítései, a román kor kis ablakmegnyitásainak üvegtárcsái, a gótika hatalmas ölműveg opusai, a barokk gazdag, rejtett játékokkal működő fénymegnyitások mind az esztétikai megközelítést hangsúlyozták. A XIX. századtól azonban az üveg mérnöki szerkezet szerepe kezdett megerősödni, és a londoni Kristálypallóval az anyag ipari alkalmazása végleg megindult.

Már a több ezer évet áthidaló rövid üvegtörténet is jól mutatja, hogy az anyag előállításának technikai fejlesztése az építésznek folyamatos kompozíciós kihívás. Illetve mindez megfordítva is igaz az építészeti szándékok megvalósításához innovatív szerkezeti, illetve anyagformálási kísérletek szükségeltettek. A matosinhosi kísérleti ház az építéstechnika és a szociológiai megközelítésű építészeti esztétika ötvözete kíván lenni. A felhasznált anyag az a kopilit üveg, melyet éppen nagy feszításvon történő alkalmazhatósága miatt használtak a második világháború után az építés iparosításában. (Hazánkban is az ipari építészet emelte magas nivóra a kopilit használatát az 1960-as években – Szrogh, id. Janáky.) Az ezredfordulón a kopilit az üveg sajátos tömbhatása és szemitranszparenciája miatt került

újra az építészek eszköztárába (Rem Koolhaas, Wiel Arets, Steven Holl). Cannatá-Fernandesnél ez az anyag a helyszíni építést minimalizálni kívánó törekvések miatt került fókuszba: az egyszerű csomópontképzés és gyors „önerős” építés gondolatával koncentrálnak az anyag adta lehetőségekre.

A kísérleti ház a kortárs létforma, az állandóan változó lakásigény flexibilis megközelítése. Az épület diszpozíciója is esetleges, hely nélküli, nincs konkrét téri szituáció, melyhez alkalmazkodna, csak a „családi ház” történeti alapelemeinek átemelésével ad kötődést, alkot személyes folytonosságot. A „portugál ház”

átmeneti terét (bejárati oszlop-tornác vagy veranda) és a belső terek környezethez kapcsolódó (átriumos vagy félátriumos) közvetettségét citálja kortárs redukciójával. Az első elem átjárható, a köztér lerekesztett része; míg a második a belső életér védett és rendezett természeti folytatása. A két félátrium közötti lakótér csak installációs falakkal (vizes-blokkok és konyha), valamint mozgatható-forgatható térbútorokkal (hálószoba) és leengedhető függönyfalakkal (nappali) osztható – de valójában összefüggő légtér. A ház működése teljes gépészeti kontrollt (hővédelem szolár-megfigyelő rendszerrel és automatizált árnyéko-

lásirányítással) foglal magában, és a média-technikai rendszer legújabb vívmányait (megvilágítási csoportok hangulathoz és élethelyzethez, térfigyelő videokamerák házi-mozirendszerrel összekapcsolva).

Az építészeti variabilitás részét képezi az anyag transzparenciájával és opak hatásával számító kompozíció: az építészek szinte átlátszatlan falfelületet alkotnak a kéthéjú szerkezetekkel, vagy áttetsző egyrétegű határfelületeket hoznak létre a kertkontúrnál. Az előregyártott elemeket anyagtársításokkal is kombinálják, így kapnak hőtechnikai szempontból is megfelelő üvegfalat a lakótér kialakításá-

nál a mögöttes fémkasírozású hőszigetelőtáblák által. Az ezredfordulós mobilitás által felvetett kérdésre a könnyen építhető intelligens ház a válasz. Azonban e válasz újabb kérdést vet fel: mindebben az építészet, az ember vagy a technika az elsődleges?

**Építészet: Fátima Fernandes
és Michele Cannatá**

Megbízó: Exponor, Porto

Kivitelező: Empreiteiros Casais

Szerkezet és gépészet: GOP –
João Maria Sobreira, Raquel Fernandes

Elektromosság:

Lightplan – Fernando Silva

Fotó: iz.architects és Luis Ferreira Alves

MÁSHOL

1. Letisztult elemekkel komponálás – kapcsolat a belső bútorai
és a fél-enteriőr kertje között

2. Mindenütt üveg

3. Alaprajz

4. Anyagkezelés tiszta logikával

